

Projekt Virksomhedsforlagt danskundervisning

- en afrapportering

Ayhan Can og Helle Thorbøl Hansen,
Foreningen Nydansker
Februar 2006

Projekt

Virksomhedsforlagt danskundervisning

Indhold:

00. Baggrund
01. Formål
02. Projektets organisering
03. Målgruppe
04. Beskrivelse af projektet
05. Erfaringer fra projektet
06. Vurdering af resultater og erfaringer

Vores motivation:

Navnet Foreningen Nydansker er en forkortelse af det noget længere navn: "Foreningen til integration af nydanskere på arbejdsmarkedet". Og det er det, der er vores mission: At nedbryde barriererne mellem nydanskerne og arbejdsmarkedet – få flere nydanske kolleger i dansk erhvervsliv.

00. Baggrund

Projektet "Virksomhedsforlagt danskundervisning" er blevet til i et samarbejde mellem 3F, Landsforbundet af Voksen- og Ungdomsundervisere og Foreningen Nydansker. Integrationsministeriet har bevilget penge til projektet og har desuden været repræsenteret i projektets erfa-gruppe.

I forbindelse med at den nye danskuddannelseslov trådte i kraft per 1. januar 2004, er der blevet åbnet op for nye tilrettelæggelsesformer i relation til danskundervisning for nydanskere. De nye tilrettelæggelsesformer omfatter bl.a. virksomhedsforlagt danskundervisning. Det vil sige, at den enkelte nydansker får mulighed for at fortsætte arbejdet samtidig med, at vedkommende tilbydes danskundervisning på arbejdspladsen. Sprogcentre rykker med andre ord en del af undervisningsrummet ud på virksomheden.

Det betyder, at den enkelte deltager – i fællesskab med virksomheden – tillægges et større ansvar for at realisere danskuddannelsen. Set i lyset af at gode danskundskaber ofte er nøglen til indslusning, fastholdelse og opkvalificering af nydanske medarbejdere på arbejdsmarkedet har det derfor være et centralt omdrejningspunkt i projektet at etablere et frugtbart samarbejde mellem sprogcentre og virksomheder, der gør det muligt at tilrettelægge undervisningen under hensyntagen til alle parter interesser.

01. Formål

Formålet med projektet har været via et partsstyret netværk at sikre, at virksomheder og sprogcentre deler viden og erfaringer angående tilrettelæggelse af danskundervisning på arbejdspladserne og opnår kendskab til hinandens kulturer og forudsætninger. Hvis den enkelte nydansker skal have glæde af den nye danskuddannelse (jf. lov nr. 375 af 28. maj 2003) er det helt centralt, at der etableres en fælles forståelse mellem parterne omkring ansvaret, behov og muligheder for virksomhedsforlagt undervisning. Dette er en forudsætning for at kunne iværksætte og anvende de nye tilrettelæggelsesformer, som der er lagt op til med den nye danskuddannelse.

Det har således været et centralt mål i projektet at søge forståelse for og ny viden om de konkrete muligheder og barrierer for virksomhedsforlagt danskundervisning med henblik på at skabe en øget integrationsindsats på arbejdsmarkedet.

02. Projektets organisering

Projektet har været organiseret omkring en styregruppe med repræsentanter fra 3F, LVU og Foreningen Nydansker samt en erfa-kreds bestående af repræsentanter fra følgende arbejdspladser og organisationer:

3F, LVU, Restaurationsbranchens A-kasse, Ballerup Sprogcenter, Sprogcentret Kigkurren, Ishøj sprog- og integrationscenter, ISS, Radiometer, Post Danmark, Scandic Hotels, Berendsen Textil Service A/S, Personalestyrelsen, Københavns Kommune, Integrationsministeriet og Foreningen Nydansker.

Organiseringen af projektet har været centreret omkring de forskellige parter behov for at blive klogere på de muligheder og begrænsninger, der knytter sig til den nye danskuddannelses rammer. De repræsenterede organisationer bygger i den forbindelse bro til aktiviteter, de i forvejen arbejder med.

3F har haft en interesse i at opbygge netværk mellem faglige organisationer, sprogcentre og virksomheder og bruge netværkene til at udveksle erfaringer, afstemme forventninger samt lokalisere barrierer og muligheder for anvendelse af lovens rammer – alt sammen med henblik på at skabe god praksis for undervisningsforløb for medlemmer. Arbejdet med at sikre at nydanskere har ligeværdig adgang til arbejdsmarkedet og efteruddannelsessystemet, betyder også, at der må ydes en særlig indsats på danskuddannelsesområdet.

LVU har haft en interesse i at etablere et netværk mellem sprogcentre og virksomheder samt faglige organisationer for til stadighed at kunne kvalificere det opsøgende arbejde samt tilrettelæggelsen af den virksomhedsforlagte danskundervisning. Herunder erfaringsudveksling på tværs af sprogcentre og udvidelse af virksomhedsnetværk.

Virksomhederne har ønsket at bidrage med input til erfa-gruppemøderne med afsæt i konkrete tiltag og erfaringer fra deres respektive arbejdspladser. Endvidere har repræsentanter fra virksomhederne ønsket at definere deres behov og bidrage med forslag til et bedre samarbejde på tværs af sprogcentre og virksomheder.

Endelig har virksomhederne ønsket at opnå mere viden om mulighederne for sproglig opkvalificering, så indsatsen på området kan forbedres og konkrete udfordringer i dagligdagen kan imødekommes. Virksomhederne er interesseret i at rekruttere og fastholde kvalificeret arbejdskraft – den kommer også fra udlandet.

Sprogcentre har via deres deltagelse ønsket at styrke/dele erfaringer med andre sprogcentre, ligesom det har været et centralt mål at blive klogere på virksomhedernes forventninger til virksomhedsforlagt danskundervisning. Det har således været et mål at udvikle og styrke deres fremtidige samarbejde med virksomhederne om implementering af den nye danskuddannelseslov.

Foreningen Nydansker, der har fungeret som tovholder på projektet, har haft en interesse i at oprette en erfa-kreds, som kan bidrage til samt inddrage foreningens viden på området. Som tovholder på projektet har Foreningen Nydansker stået for en række administrative opgaver i forbindelse med organisering af en erfa-kreds samt indkaldelse til og afholdelse af mødeaktiviteter samt afrapportering.

03 • Målgruppe

Projektets primære målgruppe har været undervisere og pædagogiskansvarlige fra sprogcentre i Storkøbenhavn samt virksomhedsledere fra private og offentlige virksomheder i samme område. Projektets sekundære målgruppe har været de kommende deltagere på de konkrete virksomhedsrettede undervisningsforløb.

04 • Beskrivelse af projektet

Overordnet set har projektet bestået i etablering og afvikling af en række erfa-gruppemøder, hvor repræsentanter fra virksomheder, organisationer og sprogcentre har haft mulighed for at udveksle erfaringer. En aktivitet der er forløbet over cirka 1 år, og hvor cirka 16 forskellige virksomheder, organisationer og sprogcentre har været repræsenteret. Foruden Foreningen Nydanskers virksomhedsnetværk har de faglige organisationers virksomhedsnetværk været inddraget i denne proces. Geografisk har samarbejdet været afgrænset til Sjælland med hovedvægt på hovedstadsområdet.

Erfa-gruppemøderne har været bygget op om følgende program med oplæg og efterfølgende erfaringsudveksling:

17. maj 2005: Introduktion til projektet, afstemning af forventninger og diskussion af ideer til det fremtidige indhold i erfa-møderne.

15. juni 2005: Oplæg ved Peter Villads fra Integrationsministeriet om de lovgivningsmæssige rammer for virksomhedsforlagt danskundervisning.

11. august 2005: Oplæg ved Anne Holmen, professor i tosprogethed, med afsæt i forskningsprojektet "At blive en del af en arbejdsplads – om sprog og læring i praksis". Oplæg ved Heidi Kjær om Scandic Hotels' konkrete erfaringer med virksomhedsforlagt danskundervisning.

7. september 2005: Udarbejdelse af "det eksemplariske virksomhedsforlagte danskundervisningsforløb" med afsæt i workshopdiskussioner af muligheder, barrierer og eventuelle løsningsforslag.

5. oktober 2005: Forslag til og diskussion af effektivisering af virksomhedsforlagt danskundervisning. Med afsæt i de tidligere diskussioner, der har fundet sted på erfa-gruppemøderne, blev det foreslået, at fokus rettes mod de mindre virksomheder og problemer med koordineringsindsatsen.

3. november 2005: Videreudvikling af strategi for virksomhedsforlagt danskundervisning med udgangspunkt i en skitse til koordinering af virksomhedsforlagt med særligt fokus på mindre virksomheder.

7. december 2005: Opsamling og input til "best practice"-produkt og projektansøgning.

15. februar 2006: Evalueringsmøde

05 • Erfaringer fra projektet

Erfaringerne fra projektet viser, at sproglaterede vanskeligheder vejer tungt i forhold til spørgsmålet om integration på arbejdspladsen. Flere af deltagerne har således udtrykt, at mange af problemerne med integration på arbejdspladsen skyldes sprogligt betingede faktorer. De sprogligt betingede problemer hænger dels sammen med ændrede arbejdsforhold på arbejdspladserne, hvor der er opstået nye forventninger og krav til kommunikationen bl.a. forårsaget af en øget brug af teamwork. Det er samtidig blevet understreget, at dansk ikke bare er en afgørende forudsætning for at kunne indgå i gode samarbejdsrelationer og trives på arbejdspladsen, men også for at komme i betragtning til et job.

Virksomhedsforlagt danskundervisning kan vise sig at være en del af løsningen på problemet. Flere steder har progressionen i danskundervisningen nemlig vist sig at være stor, når den enkelte nydansker i forbindelse med danskundervisningen samtidig har mulighed for at bruge sproget i konkrete arbejdsituationer og i hverdagssamtaler med kollegaer.

Samtidig opleves det, at undervisningsforløb i kendte og trygge arbejdsmiljøer også er med til at styrke deltagernes interesse og motivation. Gennem etablering af danskundervisning på arbejdspladsen, i form af f.eks. en ugentlig undervisningsdag med arbejdsrelateret undervisning, er der således allerede flere virksomheder, der er kommet problemerne i forkøbet.

I denne sammenhæng kan sprogcentrene tilbyde afdækning af uddannelsesbehov og udbyde den nødvendige danskundervisning. De kan undervise i grupper såvel som enkeltpersoner, lave kombinationsforløb og it-baserede forløb og i det hele taget tilrettelægge undervisningen meget fleksibelt ud fra den enkelte virksomheds krav. Der er imidlertid en række barrierer og udfordringer, som er fremkommet i løbet af projektet. I den forbindelse er der også fremsat en række forslag, som kan vise sig at være en del af løsningen på problemerne, mens andre fortsat står uløst hen.

Barrierer og udfordringer samt konkrete forslag

Overordnet set knytter problemstillingerne vedrørende den virksomhedsforlagte danskundervisning sig til følgende forhold:

- Manglende fleksibilitet
- Økonomi og ressourceforhold
- Forskellige regler for tilskud
- Manglende kendskab til love og regler samt behov for koordinering
- Manglende kendskab til behov og muligheder
- Særlige problemer i relation til mindre virksomheder
- Læring sker ikke blot per automatik

I det nedenstående opsummeres de barrierer og udfordringer, som erfaringsgruppetagerne har påpeget, ligesom der i relation til nogle af punkterne fremsættes forslag om tiltag, der kan imødegå disse.

Manglende fleksibilitet

- Det bør overvejes, om det er muligt at skabe større fleksibilitet i forhold til tilskud og holdstørrelser.
- Hvis medarbejdere fra samme virksomhed kommer fra forskellige kommuner, skal finansieringen eller eventuelle tilskud aftales mellem virksomhed og forskellige kommuner. Der ligger således en udfordring i at lette denne bureaukratiske byrde for virksomheden såvel som sprogudbyderne.
- Grundlæggende har virksomhederne udtrykt behov for udvikling af meget

fleksible forløb, der forholder sig til virksomhedens størrelse og branche samt den enkelte medarbejders uddannelsesniveau og sproglige færdigheder.

Økonomi og ressourceforhold

- Det er blevet påpeget, at det forekommer problematisk, at personer, der har opnået dansk statsborgerskab eller taget en afgangsprøve, men som stadig har brug for undervisningen, ikke er omfattet af danskuddannelsesloven. I de tilfælde er det op til kommunen, hvorvidt de vil finansiere uddannelsen.

Forskellige regler for tilskud

- Grundlæggende lader det til, at bureaukrati er en faktor, der er med til at bremse for en øget brug af virksomhedsforlagt danskundervisning. Der findes f.eks. en række forskellige regler for tilskud til danskuddannelse. Eksempelvis kan der kræves fuld betaling for undervisning af nogle medarbejdere (eks. danske statsborgere, modulbundne og færdig-underviste personer), mens kommunen er forpligtet til at yde tilskud til andre (eks. personer der er omfattet af integrationsloven). Ofte er medarbejderne på den enkelte arbejdsplads underlagt helt forskellige vilkår afhængigt af hvilke "kategorier" de tilhører, og det bliver derfor hurtigt kompliceret for den enkelte virksomhed. Der er således et udtalt behov for, at lovgivningen på området forenkles.
- Finansieringen er ofte et kompliceret regnestykke, idet nogen kan få finansieret undervisningen via kommunen, mens andre selv må betale. Det er svært for sprogcentrene at få formidlet, hvilke betingelser der er forbundet med forskellige forløb for forskellige grupper. Mange virksomheder har i øvrigt ikke overblik over, hvem der er danske statsborgere, og hvem der har gennemført uddannelsesforløb.

En del af løsningen på problemet kan muligvis være at indtænke undervisningen som et efteruddannelses tilbud frem for et integrationstiltag. Man kunne eksempelvis have et efteruddannelses-kursus, der hedder dansk som andetsprog ud fra betragtningen om, at det ikke er nok, at der er fokus på at få folk ud på arbejdet, men at det også handler om at fastholde de medarbejdere, der er på arbejdsmarkedet. Ved at gøre det til et efteruddannelses tilbud ville der også være mulighed for at få tilskud.

- Når der er lukket for tilskud og arbejdspladsen selv skal betale, så kan man vælge en gylden middelvej – eksempelvis ved at virksomheden finansierer, men at undervisningen foregår i fritiden eller kun til dels i arbejdstiden.

Manglende kendskab til love og regler samt behov for koordinering

- Flere virksomheder har udtrykt, at området virker som noget af en jungle at finde rundt i. Nogle har oplevet problemer med forskellige udmeldinger ved henvendelse til forskellige sprogcentre. Blandt de større virksomheder kan det desuden være et problem at koordinere mellem afdelingerne. Generelt mangler der mere præcis information og kompetent vejledning samt koordinering. Samlet set kan vi altså konstatere et gennemgående behov for: 1) Rådgivning og vejledning om uddannelsesmuligheder, regler, omkostninger og støttemuligheder – overblik! 2) Koordinering – afdækning af uddannelsesbehov, støtte til uddannelsesplanlægning og sammensætning af kursushold.

Manglende kendskab til behov og muligheder

- Sprogcentrene mangler overblik over de virksomheder, som har medarbejdere, der har brug for undervisning. Det lader til, at mange virksomheder ikke har øje for de tilbud, der findes på området. Det er i denne sammenhæng dog ikke muligt at fastslå, om det er et udtryk for mangel på oplysning eller interesse.
- Der mangler mere information om tiltagene på området, ligesom der bør gøres mere for at sprede de gode historier, så ideen om virksomhedsforlagt bliver modtaget positivt – både blandt virksomheder og nydanskere.
- Det er vigtigt, at virksomhederne er med til at formulere arbejdspladsens behov og forventninger. Det vil tydeliggøre sproglærerens opgave og øge udbyttet for virksomheden.

Særlige problemer i relation til mindre virksomheder

- Små virksomheder møder som regel de største udfordringer, når det gælder virksomhedsforlagt danskundervisning. Disse virksomheder har ofte få nydanskere ansat, og det kan derfor være svært at etablere den nødvendige holdstørrelse, ligesom de sjældent har ressourcer til at sætte sig ind i mulighederne og skaffe den nødvendige information. I forhold til mindre virksomheder kan det også være sværere at hive folk ud af produktionen. På denne baggrund har deltagerne efterspurgt udarbejdelse af rammer/redskaber, der kan imødegå de problemer, der i særlig grad knytter sig til virksomhedsforlagt danskundervisning på mindre virksomheder.
- Med afsæt i ovenstående problematik er følgende forslag blevet fremsat: Etablering af uddannelsesnetværk indenfor forskellige brancher eller afgrænsede geografiske områder med henblik på at fastholde medarbejdere

og forebygge udstødning fra arbejdsmarkedet gennem efteruddannelse.

Praktisk konsekvens: Dannelse af enhed med cirka to medarbejdere, der står for at informere, vejlede og koordinere. Opbygning af database med info om virksomheder, der er interesseret i virksomhedsforlagt danskundervisning - kan bl.a. indeholde følgende typer af oplysninger: virksomheder opdelt efter branche, geografisk placering, rådighed: fysiske rammer til undervisningen, status: aktiv/passiv, uddannelsesbehov. Kan eventuelt afvikles som et pilotprojekt i København/Sjælland.

Læring sker ikke blot per automatik

- Der skal være tid og rum til undervisningen – sprogindlæringen skal ikke ske henover maskinerne eller i et hjørne i kantinen.
- Kulturforståelse blandt de øvrige medarbejdere er også vigtig – kommunikationsproblemer går begge veje. Spørgsmålet er, hvordan kollegaer kan støtte op om undervisningen af den enkelte nydansker samt få et indblik i medarbejderens situation. Inddragelsen af de øvrige medarbejdere anses generelt for at være en vigtig brik for at styrke sprogudviklingen, og i den sammenhæng er følgende forslag blevet fremsat:
  - 1) Udarbejdelse af undervisningsforløb, hvor de øvrige medarbejdere også inddrages og diskuterer, hvad der er i spil på arbejdspladsen. Hvad sker der for eksempel, når der snakkes hurtigt, og når man blander faglig og privat snak, og hvordan kommunikerer man i det hele taget med personer, der ikke taler perfekt dansk?
  - 2) Tilknytning af en faglig mentor som et muligt redskab. Mentorfunktionen i virksomhederne har været en stor succes, og man kunne muligvis videreudvikle mentorfunktionen til også at rumme sproglig støtte til mentees.
- Sprogcentre kan med fordel sende lærere i "praktik". Besøg på arbejdspladsen kan være et led i tilrettelæggelsen af undervisningen, da det er vigtigt at tage udgangspunkt i kursisternes virkelighed og dagligdag på arbejdspladsen.

06 • Vurdering af resultater og erfaringer

Hvis ambitionerne i den nye danskuddannelseslov skal kunne udleves, er det

Nydansker

nødvendigt, at virksomheder (offentlige såvel som private), sprogcentre og faglige organisationer tager et fælles ansvar for at etablere de nødvendige undervisningstilbud på virksomhederne. Etablering af en erfa-kreds for virksomheder, organisationer og sprogcentre har været et skridt på denne vej.

Ansvar, behov, betingelser og muligheder for virksomhedsforlagt danskundervisning er blevet livligt diskuteret. På baggrund af erfa-gruppemøderne er der således fremkommet en lang række overvejelser, der kan bruges konstruktivt i forhold til den fremtidige indsats på området. Grundlæggende kan der siges at være etableret en bedre forståelse af sprogcentre og virksomheder imellem, ligesom de deltagende parter har opnået ny viden om de konkrete muligheder for virksomhedsforlagt undervisning.

Helt konkret har projektet endvidere givet anledning til, at sprogcentre har indgået aftaler med virksomheder, som er indstillede på at iværksætte virksomhedsforlagt danskundervisning for en række nydanske medarbejdere. I første omgang er der lavet aftale om en række screeningsforløb, hvor et sprogcenter afdækker de enkelte medarbejders uddannelsesbehov, hvorefter den nødvendige danskundervisning vil blive udbudt.

De mere langsigtede gevinster vil forhåbentlig være, at flere virksomheder får mod på at bidrage til integrationen gennem løbende uddannelse af nydanskere. Det er meget vigtigt, at flere nydanskere får mulighed for at udvikle deres danske sprog. Dermed øges sandsynligheden for, at denne gruppe indsluses og fastholdes på arbejdsmarkedet, hvor krav til selvorganisering og teamarbejde er med til at øge kravet til den enkeltes danskkundskaber.

Centrale erfaringer fra projektet er blevet omsat til to foldere rettet mod henholdsvis virksomheder og sprogcentre, der netop skal inspirere sprogcentre og virksomheder, der skal i gang med opgaven. Folderne indeholder gode råd og opfordringer i forbindelse med etablering af virksomhedsforlagt danskundervisning, ligesom de indeholder kontaktoplysninger til deltagerne i projektet.

Målsætningen med folderne er at viderefordre erfaringerne fra projektet mere bredt for derigennem at gøre det lettere for virksomheder og sprogcentre at forstå hinanden i det fælles arbejde med at etablere virksomhedsforlagt danskundervisning, ligesom folderne skal bidrage til at skabe øget opmærksomhed om virksomhedsforlagt danskundervisning. Projektet vil således blive markedsført dels gennem distribution af folderne via projektdeltagernes netværk og dels gennem omtale i diverse nyhedsbreve og på hjemmesider.

Folderne forefindes som bilag til denne afrapportering.

Nydansker

Som afslutning på projektet vil vi her gerne benytte lejligheden til at takke samtlige deltagere i projektet for deres aktive medvirken og konstruktive input.